

Nr 299.

Av herrar **Carlsson-Frosterud** och **Mogård**, *angående utfärdande av vissa bestämmelser för upplåtelse av arrendejordbruk och torp å kronoparker samt torp å kronans utarrenderade jordbruksegendomar.*

Genom riksdagens beslut år 1927 underkastades de allmänna bestämmelserna om jordbruksarrende i lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom betydelsefulla förändringar. Härjämte utsträcktes den norrländska arrendelagens tillämpningsområde till de delar av Kopparbergs län, där lagen hittills ej gällt, Värmlands län samt större delen av bergslagssocknarna av Örebro län. Samtliga lagändringar ha trätt i kraft den 1 augusti 1927.

Beträffande ändringarna ifråga om de allmänna bestämmelserna om jordbruksarrende syfta dessa tydligen till att trygga jordbruksarrendatorernas ställning samt att möjliggöra för dem att skörda resultatet av sitt å arrendelägenheten nedlagda arbete, varigenom även denna upplåtelseform kan komma att tjäna det jordsociala ändamålet. Detta kommer i särskild grad till synes ifråga om utsträckningen av den norrländska arrendelagens tillämpningsområde. Denna lag stipulerar som bekant särskilda bestämmelser rörande jord å landet, vilken upplåtes på arrende och vid avtalets ingående tillhör bolag eller enskild förening och där arrendet omfattar odlad jord till en vidd av minst fyra och högst tjugofem hektar. Beträffande dessa arrenden skall upplåtelsen ske för viss tid, ej understigande femton år, eller ock för arrendatorns livstid. Dessa jämte andra bestämmelser i arrendelagarna skänka arrendatorerna ett välbehöfligt stöd mot mäktiga intressen, samtidigt som de bereda brukaren den trygghet, som är ett betydelsefullt villkor för att duktiga jordbrukare skola vara villiga att bruka bolagens jordbruksjord.

Vid arrendelagarnas antagande var tillämpning å jord, som vid arrendavtalets ingående tillhörde kronan, icke avsedd. Detta har av arrendatorer av kronans jord å vissa kronoparker betraktats såsom en för dem kännbar brist och orättvisa. Sålunda har ett antal arrendatorer å Vassgårda, Björneborgs, Håkanbols, Villingsbergs, Stadra och Klotens kronoparker i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt om sådan ändring i de administrativa bestämmelser, som gälla för utarrendering av jordbruk å kronoparker i de delar av landet, där norrländska arrendelagen nu gäller, att de måtte bli likställda

med bolagsarrendatorerna och att de i nyttjanderättslagen antagna bestämmelseåna om bolag måtte tillämpas å arrende inom kronoparkerna i övriga delar av riket. Därigenom skulle de, enligt framställningen, tillerkännas ett behöfligt skydd mot det godtycke, som av vederbörande tjänstemän nu kan ifråga om dem tillämpas. Särskilt påpeka de, att den korta arrendetiden av 2—3 eller högst fem år, som nu tillerkännes dem, icke förmår öka deras intresse att förbättra sina jordbruk.

Dessa synpunkter förtjäna allvarligt beaktande. Vid 1924 års slut funnos å landets kronoparker sammanlagt omkring 4,600 torp och arrendegårdar med större eller mindre arbetskyldighet — i något enstaka undantagsfall var sådan icke föreskriven. Det är följaktligen en icke obetydlig del av landets arrendatorer, som för sin trivsel och trygghet har behov av förbättrade arrendeförhållanden även å kronans jord.

Enligt gällande grunder för förvaltning av kronans jordbruksdomäner skall arrende av kronan tillhörig jordbruksegenhet visserligen i allmänhet omfatta 20 år, men utarrendering på kortare tid må ske, om bland annat under närmast följande åren sådant förhållande kan antagas inträda, som väsentligen inverkar på arrendevärdet. I enlighet därmed och efter av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter har utarrendering av nämnda egendomar under senare åren i allmänhet skett på kortare tid, fem, sju å tjo och högst femton år. I avseende på arrendetiden i huvudsak liknande bestämmelser äro i 1925 års ecklesiastiska arrendeförordning meddelade ifråga om utarrendering av ecklesiastisk jord. Ett anmärkningsvärt undantag göres dock beträffande upplåtelse på arrende av annan än nyssnämnd kronans fastighet, såsom de i allmänhet smärre lägenheter, som finnas på kronoparkerna. Ifråga om dessa äger domänstyrelsen i varje särskilt fall efter för handen varande förhållanden bestämma arrendetiden, varvid upplåtelsen endast medgives på kortare tid, högst fem år. Ej heller är arrendator av sådan lägenhet tillförsäkrad någon optionsrätt. Dessa bestämmelser ge otvetydigt vid handen, att arrendatorerna å kronoparkerna befinna sig under mycket otrygga förhållanden, och att gällande bestämmelser icke lämna dem nödig säkerhet gentemot godtycke.

Likaledes torde i fråga om torp å kronans utarrenderade jordbruksegenheter finnas behov av reglerande bestämmelser till tryggande av brukarnas rätt.

Det måste anses såsom en inkonsekvens, att statsmakterna i jordsocialt syfte lämna sin medverkan till att arrendatorerna å bolags och vissa enskildas jord på olika sätt erhålla ett välbehöfligt skydd men likväl underlåta att helt tillämpa samma principer ifråga om sina egna arrendatorer, vilka å kronoparkerna i regel ingalunda befinna sig i gynnsammare villkor än bolagsarrendatorerna. I sitt yttrande över de s. k. jordsakkunniges förslag medgav domänstyrelsen också, att det erfarenhetsmässigt visat sig, att vid upplåtelse av torp och lägenheter å kronojord, särskilt i skogsbygder, i

huvudsak enahanda arrendebestämmelser måste följas, som i allmänhet i orten gälla för upplåtelse från jord i trävaru- och industribolags ägo. Man måste då fråga sig, varför icke detta förhållande må administrativt och författningsmässigt fastslås, varigenom nu berörda arrendatorer skulle vinna den ökade trygghet, som de känna sig i nödvändigt behov utav.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande snarast möjligt av sådana bestämmelser för upplåtelse av arrendejordbruk och torp å kronoparker samt torp å kronans utarrenderade jordbruksegendomar, att gällande arrendelagsstadganden för motsvarande arrendeupplåtelser å enskild jord må i görligaste mån vinna tillämpning för även här ifrågavarande upplåtelser.

Stockholm den 19 januari 1928.

L. J. Carlsson-Frosterud.

B. Mogård.

I motionen instämma:

P. Alb. Hansson. Aug. Sävström.
